

سیر تاریخی یکصد سال گردشگری تهران

محمد حسین ایمانی خوشخو

با همکاری:

مهدیه شهرابی فراهانی - زهره کرانی

نشر گویا

سرشناسه: ایمانی خوشخو، محمدحسین، ۱۳۳۹ -

عنوان و نام پدیدآور: سیر تاریخی یکصد سال گردشگری ایران/

محمدحسین ایمانی خوشخو؛ با همکاری مهدیه شهرابی فراهانی، زهره کرانی.

مشخصات نشر: تهران: نشر گویا، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۶۶ ص.: مصور.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۸۶-۳۲-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

رده بندی کنگره: G۱۵۵

رده بندی دیویی: ۳۳۸/۴۷۹۱۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۵۱۹۹۲

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نشر گویا

خیابان کریم خان زند، روبروی ایرانشهر، پلاک ۸۹

تلفن: ۸۸۳۱۳۴۳۱ - ۸۸۸۲۸۸۸۴

www.gooyabooks.com info@gooyapub.com

gooya.publication
gooyabookstore

www.ketab.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

تهران
۱۴۰۰

سیر تاریخی یکصد سال گردشگری تهران

مولف: محمدحسین ایمانی خوشخو

با همکاری مهدیه شهرابی فراهانی - زهره کرانی

چاپ نخست: ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۷۸۶-۳۲-۳

چاپ: همشهری

حق چاپ و انتشار کلیه‌ی مطالب محفوظ است.

این کتاب با حمایت ستاد گردشگری شهرداری تهران تألیف و چاپ شده است

فهرست

۹	 مقدمه
۱۳	 فصل اول مروری بر کلیات طرح
۱۵	 مقصد گردشگری شهر تهران
۱۹	 اهمیت و ضرورت توجه به گردشگری تهران
۲۰	 فرایند بررسی سیر تاریخی یکصد سال گردشگری تهران
۲۲	 جمع‌بندی
۲۳	 فصل دوم مبانی نظری
۲۵	 مقدمه
۲۵	 گردشگری شهری
۳۵	 فرهنگ
۴۰	 مصرف
۴۳	 ستیز
۴۵	 اجتماع
۴۹	 سیاست
۵۳	 ارتباطات
۵۹	 شخصیت گردشگر شهری
۶۱	 گردشگری شهری ایران در یک نگاه

۶۵	بررسی سیر تاریخی یکصد سال گردشگری شهر تهران
۶۶	تحولات و گسترش کالبدی
۸۷	تحولات اجتماعی و فرهنگی
۹۱	تحولات اقتصادی
۹۵	تحولات کارکردی
۹۸	تحولات زیرساختی
۱۰۰	تحولات مدیریت شهری
۱۰۹	بررسی اسناد فرادست گردشگری در شهر تهران
۱۰۹	گردشگری در سند چشم‌انداز تهران ۱۴۰۴
۱۱۰	گردشگری در طرح جامع تهران
۱۱۳	گردشگری در طرح تفصیلی (تجدید ساختار مرکز تاریخی)
۱۱۴	برنامه ملی توسعه گردشگری کشور
۱۱۵	طرح جامع شهر تهران
۱۱۸	طرح جامع گردشگری تهران
۱۱۹	بررسی اسناد فرادست متعلق به بافت تاریخی شهر تهران
۱۱۹	طرح جامع فرمانفرمایان (۱۳۴۹)
۱۲۰	طرح جامع ساماندهی تهران و بررسی اجمالی طرح احیا فرهنگی تاریخی تهران
۱۲۲	طرح راهبردی ساختاری توسعه و عمران شهر تهران (۱۳۸۵)
۱۲۳	سند جامع مدیریت و حفاظت بافت‌ها و بناهای تاریخی تهران (۱۳۹۱)
۱۲۴	وظایف شهرداری در قبال گردشگری شهری
۱۲۶	راهکارهای اجرای برنامه توسعه در زمینه تقویت نقش شهرداری‌ها
۱۲۷	وظایف شهرداری‌ها در تامین زیر ساخت‌های گردشگری شهری
۱۳۰	چارچوب مفهومی
۱۳۱	دورنمای گردشگری شهری
۱۳۴	جمع‌بندی

فصل سوم رویکرد تحلیلی مبتنی بر گفت‌وگو

۱۴۱	مقدمه
۱۴۱	رویکرد کیفی؛ چرا و چگونه؟
۱۴۴	تکنیک‌های گردآوری داده‌ها
۱۴۴	مصاحبه
۱۴۶	رهیافت راهنمای مصاحبه عمومی
۱۴۸	اسناد و مدارک
۱۴۸	نمونه‌گیری
۱۵۰	تحلیل داده‌ها

۱۵۳		ملاحظات اخلاقی
۱۵۴		تحلیل گفتمان
۱۵۵		دولت چه می گوید؟
۱۶۰		کارکرد شهرداری تهران در گردشگری
۱۶۱		آموزش؛ رویکردی دوگانه
۱۶۷		خدمات؛ وظیفه‌های آشکار
۱۷۲		رویکرد متفاوت، عملکرد مشابه
۱۷۹		کارکرد ساختاری
۱۸۳		مداخله‌گری پیوسته
۱۸۷		راه‌اندازی فعالیت‌ها و مکان‌های گردشگری؛ قبض و بسط دولت و شهرداری
۱۹۹		تامین مالی؛ گریزگاه نظارتی
۲۰۹		الگوی نهایی؛ ساختاربخشی مشروط
۲۱۰		جمع‌بندی

فصل چهارم جمع‌بندی و پیشنهادات ۲۱۳

۲۱۵		مقدمه
۲۱۵		سیر دستیابی به نتیجه
۲۱۸		تحلیلی بر مبانی نظری
۲۲۴		تحلیل یافته‌ها
۲۲۷		نقاط ضعف و قوت گردشگری شهری در یکصد سال گردشگری شهر تهران
۲۲۸		فیزیکی کالبدی
۲۲۸		نقاط قوت
۲۲۸		نقاط ضعف
۲۲۹		اقتصادی و مالی
۲۲۹		نقاط قوت
۲۲۹		نقاط ضعف
۲۲۹		اجتماعی - فرهنگی
۲۲۹		نقاط قوت
۲۲۹		نقاط ضعف
۲۳۰		مدیریتی
۲۳۰		نقاط قوت
۲۳۰		نقاط ضعف
۲۳۳		پیشنهادهای کاربردی برای تدوین نقشه راه آینده گردشگری شهری تهران

پیوست ۲۳۷

منابع ۲۵۵

به نام خدا

امروزه گردشگری شهری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. احیای مجدد شهرها، رشد اقتصادی، ارتقاء رفاه عمومی، تقویت زیست مطلوب، همگامی با پیشرفت‌های جهانی و تقویت نقش‌های اجتماعی در ابعاد محلی و بین‌المللی از ویژگی‌هایی است که می‌توان در اهمیت و ضرورت گردشگری شهری اشاره کرد.

قابلیت‌های تهران برای تبدیل به قطب گردشگری ملی و فراملی برای صاحب‌نظران و فعالان حوزه گردشگری شهری پوشیده نیست. نقش آفرینی در جامعه جهانی، برخورداری از جلوه‌های تاریخی، فرهنگی طبیعی و... مرکزیت مبادلات کلان سیاسی، اقتصادی، علمی و بهره‌وری از زیرساخت‌های مدرن و جاذبه‌های پرشمار گردشگری جملگی از قابلیت‌های مهم این کلان‌شهر به‌شمار می‌رود.

توجه ویژه کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه به نقش گردشگری شهری در ایجاد فرصت‌های شغلی، درآمد پایدار، توسعه ساختارهای زیربنایی و مزایای کلان دیگر، فرصت مناسبی است تا کلان‌شهر تهران در یک چشم‌انداز روشن، از معبر به مقصد گردشگری در سطح بین‌المللی ارتقا یابد. در این راستا شهرداری تهران طی سه دهه اخیر به موازات تلاش بی‌وقفه در بهبود زیرساخت‌ها، ارائه خدمات رفاهی فرهنگی و اجتماعی، تاسیس اماکن و فضاهای گردشگری و احیاء و مرمت ابنیه تاریخی و میراثی به این موضوع اهتمام ویژه داشته است.

از جمله اقدامات ستاد گردشگری شهرداری تهران؛ مشارکت در برگزاری سمپوزیوم ملی یکصد سال گردشگری ایران با هدف بازخوانی تحولات و ارزیابی عوامل تاثیرگذار، ترسیم چشم‌انداز و پیشنهاد نقشه راه آینده گردشگری می‌باشد.

همچنین این ستاد با آگاهی از ضرورت بازخوانی تاریخ سیر گردشگری تهران؛ با انتشار این اثر که به همت استاد ارجمند دکتر محمدحسین ایمانی خوشخو سامان یافته، ضمن بررسی نقاط مثبت و منفی فرصت‌ها و تهدیدها یکصد سال گردشگری تهران، به ارائه راهکارهایی برای تدوین نقشه راه آینده گردشگری شهری در این کلان‌شهر مبادرت ورزیده است. امید است این تلاش علمی گام دیگری در مسیر تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری برای تبدیل تهران به قطب گردشگری ایران و جهان باشد. چنین باد.

مهرشاد کاظمی

رئیس ستاد گردشگری شهرداری تهران